

ИЗМЕРВАНЕ НА ПРЕДИМСТВАТА ОТ ЧЛЕНСТВОТО В ЕВРОЗОНАТА

Георги Чанков¹
e-mail: chankov_g@unwe.bg

Резюме

Членството в еврозоната по презумпция трябва да носи предимства на страните членки. Но те могат да бъдат доказани само при сравнение между държави от двете страни на „валутната граница“. Подбрани са Нидерландия, Швеция, Белгия, Дания и Финландия като високо развити социални държави със сходни социални и икономически характеристики. Съчетанието от социологически и икономически показатели трябва да преодолее ограниченията на технократичния подход. Данните от избрания широк набор от социално-икономически показатели за достатъчно дълъг период от време, включващ период на криза и възстановяване, осигуряват достатъчно добра емпирична основа за анализ. Проследяването на тези показатели за периода от 2000 до 2021 г. обаче с нищо не доказва предимствата на членството в еврозоната.

Ключови думи: еврозона, предимства, показатели, сравнение

JEL: F15

Увод

България е длъжна да влезе в еврозоната по силата на договора за присъединяване към ЕС. Това обаче зависи от покриването на предварително зададени изисквания за финансова устойчивост, а държавната политика в това отношение може, при съответната политическа воля, да забави процеса до безкрайност. В действителност влизането в еврозоната е цел за повечето политически сили в България и оттам на официалната политика. През ноември 2022 г. решение на Народното събрание задължи Министерския съвет, в координация с БНБ, да ускори работата с оглед приемане на общата валута с целева дата 1 януари 2024 г. Подкрепата от страна на населението обаче е колеблива. Понастоящем се водят спорове около предимствата и недостатъците от възможно членство България в еврозоната. Споровете са водят главно на политическо равнище и там са лишени от задълбочена научна обосновка. Единственият оповестен опит за такава задълбочена обосновка

---

¹ Доцент, доктор на икономическите науки, катедра „Международни отношения“, факултет „МИП“, УНСС

е проекто-доклад към 25.10.2022 г., разработен от експертна група към БНБ, без обаче да е одобряван от ръководството ѝ, в т.ч. заради това, че в него не са отразени позиции на Министерството на финансите.

В полза на участието в еврозоната най-напред привеждаме официалната позиция, изразена в страницата на Европейския съюз, според която еврозоната трябва да осигури по-добро функциониране на европейската икономика, както и да създаде повече работни места и по-голям просперитет за гражданите на ЕС европейците. Конкретните ползи се редуват както следва:

- лесно сравняване на цените между държавите, което засилва конкуренцията между предприятията, като по този начин облагодетелства потребителите;
- ценова стабилност;
- благодарение на еврото за предприятията е по-лесно, по-евтино и по-безопасно да купуват и продават в еврозоната и да търгуват с останалата част на света;
- повишаване на икономическата стабилност и растежа;
- по-добре интегрирани и поради това по-ефективни финансови пазари;
- по-голямо влияние в световната икономика;
- осезаем символ на европейската идентичност (Официален уебсайт на ЕС, n.d.).

За България, която се намира в условията на паричен съвет от 1997 г. част от тези предимства без друго са налице. За сметка на това в дебата се изтъкват още ползи: по-ниски лихви по държавните заеми, увеличени инвестиции, по-висок икономически растеж, по-ниски транзакционни такси при внос и износ, по-добър кредитен рейтинг на страната.

В добавка към официалното становище има изследвания, които показват, че в периода 2004 – 2018 г. новите страни членки, присъединили се към еврозоната се приближават по-бързо до нейните средни показатели, отколкото страните, останали извън нея (Nagy, Siljak, 2021).

А при възраженията срещу влизането на България в еврозоната се подминава един особен риск: няма разписан механизъм за нейното напускане, ако се окаже, че очакваните благоприятни последици не настъпят. Очакваните ползи могат да се усетят, обратното също е възможно. Няма обаче начин решението да се преразгледа, ако се окаже грешно.

За преодоляване на това затруднение предлагаме прост и лесен метод за проверка дали и доколко очакваните ползи от членството в еврозоната наистина настъпват. Ограничаваме се до тези в икономическата област и пренебрегваме ирационалния показател „символ на европейската идентичност“ като неподлежащ на анализ, а също и показателя „по-голямо влияние в световната икономика“ като изискващ отделно самостоятелно проучване.

Методът стъпва на обикновен сравнителен анализ. Той е възможен благодарение на обстоятелството, че има страни членки на ЕС, които не са част от еврозоната и не показват намерение за присъединяване към нея в обозримо бъдеще. Това навежда на мисълта, че ползите не са безспорни. Едно сравнение със сходни на тях страни членки на еврозоната за достатъчно дълъг период може да докаже или да оспори предимствата, които членството носи със себе си.

Методология

Предложеният тук начин за оценка на последиците от участието и неучастието на дадена държава в еврозоната предполага сравняване на ключови показатели за общественото развитие на дадена група държави от двете страни на „валутната граница“. Тъй като според теорията за оптималните валутни зони (Mundell, 1961) положителните ефекти се проявяват преди всичко при обединяването на отделни стопанства със сходна степен на развитие. Това предполага целенасочен подбор. За получаване на по-точни резултати обаче сравнителните показатели трябва да излизат извън чисто икономическите такива, в противен случай биха надделели ограниченията на технократския подход. Ако се приеме, че икономиката обслужва целите на общественото развитие, а не обратното, то задължителни са поне най-общите социални показатели, с чиято помощ да се установи отражението на членството в еврозоната върху цялостния обществен напредък. Всеки показател сам по себе си носи своите ограничения, затова съчетаването от повече показатели в обща група следва да намали до приемливо равнище неизбежните изкривявания и неточности.

Избор на показатели

Социалните показатели, избрани за целта тук, са взаимносвързани:

1. **Качество на живот**, в т.ч. здравеопазване, образование, демография, икономически условия, условия на околната среда, хигиенни условия на живот, заетост, сигурност и упражняване на конституционните права. Това е доста общ показател, който включва количествено измерими, обективни данни. (Проблемът в настоящия случай се оказа в трудността при намиране на данни за отделните страни за целия 20 годишен период.) Произведен на този показател е **Индексът на човешко развитие**, измерван от ООН, който се съсредоточава главно върху очакваната продължителност на живота, равнище на образование и БВП на глава от населението.

2. **Индекс за човешко щастие**, измерван в World Population Review. Това е чисто субективно възприятие, което дава изненадващо високи резултати

в общества, които не поставят на първо място материалното потребление. Обществата във високо развитите държави на ЕС се намират в горната част на пирамидата на Маслоу (1954), в областта на „потребностите на развитието“. Сnižаване на показателя в тези държави обаче може да свидетелства и за смъкване в долната част на пирамидата, т.е. да покаже наличието на материални затруднения.

3. Демографска картина – изведен самостоятелно, този показател сам по себе си не е достатъчен за общи изводи. Като цяло увеличаването на населението е свързано с повишено качество на живот, но съкращаването може да бъде и положителен признак – например намалено търсене на неквалифициран труд, за сметка на висококвалифициран при прехода към интензивен икономически ръст, в т.ч. механизация на селското стопанство, роботизация в промишлеността и пр.

4. Безработица – това не е главно (още по-малко единствено) икономически показател. Това е общ социален показател, който влиза в определянето на качеството на живот. Той има пряка връзка и с демографската картина. Тъй като заетостта осигурява не само материално потребление, но и задоволява потребностите на развитието (по Маслоу), нейните показатели се вписват на няколко места в общата картина, например тя присъства в показателя за щастието.

5. Коефициент за неравенство Джини – той също е пряко свързан с първите два показателя и особено важен при солидарни, егалитарни общества, каквито се оказват, с малки изключения, разглежданите по-долу държави.

Икономически показатели – тук влизат, взаимно свързани:

1. БВП в абсолютни стойности, който е важен по-скоро като показател за наличието или липсата на синхрон в стопанското развитие на разглежданите държави. **БВП на човек от населението** е по-важен показател, изпълнен с повече съдържание относно действителното производство и потребление.

2. Държавният дълг е сред основните показатели за финансова стабилност. Още при планирането на еврозоната е заложена здравословна горна граница от 60% от БВП. (Показателно е впрочем, че след началото на финансовата криза еврозоната усреднено надвишава този свой задължителен горен праг с около 50%.)

3. Инфлацията е друг основен показател за финансова стабилност. Ниската инфлация поначало е задължителното условие, което Германия, стопанският център на ЕС, поставя по време на планирането на еврозоната.

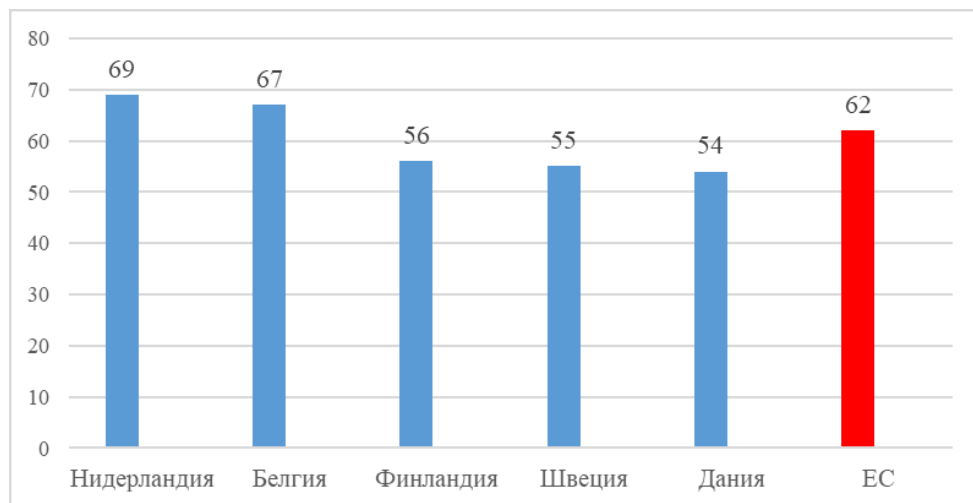
4. Търговски баланс: възможността за промяна на валутния курс има пряка връзка с него и е важно да се проследи доколко (не)участието във валутна зона се отразява върху външната търговия, в т.ч. пренасочването на търговските потоци.

4. За по-пълна картина върху развитието на външноикономическите връзки добавям **платежния баланс**, с включването на капиталовите потоци. Той трябва да завърши картината на цялостното стопанско (не)равновесие.

Замисълът при проследяването на двете групи показатели за периода от 2000 до 2021 г. е прост: ако участието в еврозоната носи предимства, то трябва да проличи в обобщение. При това периодът обхваща два средни икономически цикъла, разделени от острата финансова криза 2009 – 2012 г., и завършва с наложените от пандемията ограничения. Това дава допълнителна тежест на изводите – ефектът от (не)използването на общата валута се проследява и при благоприятни, и при неблагоприятни условия.

Избор на държави

За целите на настоящата публикация са включени високо развити държави със сходни в началото на изследвания период показатели. Това позволява коректно сравнение на фона на основателните критики, че двадесет години след въвеждането на еврото не е постигнато реално сближаване между държавите членки (Carlo Klein, 2022). Тук влизат Белгия и Нидерландия, страни основателки на ЕС(ЕО), и Дания, Швеция и Финландия, присъединили се по-късно към обединението. Белгия, Нидерландия и Финландия са в еврозоната от самото ѝ начало. В критичния период между 2004 и 2014 г. те представят икономически показатели около и над средните за страните, влизащи в групата (Schilirò, 2016). Дания и Швеция не влизат в общата валутна зона и имат свободата да избират дали да се включат в нея. С референдуми през 2000 г. (Дания) и 2003 г. (Швеция) населението отхвърля тази възможност. Изброените държави са сравнително малки – с население между 5,5 и 17,6 млн. Т.е. те не могат да разчитат на вътрешния си пазар. Големината му е от значение само за много ограничен кръг стоки и услуги за местна употреба, което дава малко предимство в случая за Нидерландия. Затова икономиките на тези държави са отворени: основната част от външния им стокообмен е на Вътрешния пазар на ЕС. Делът на този обмен е между 69% за Нидерландия и 54% за Дания. За всички избрани държави Германия е главен търговски партньор, като географската близост улеснява допълнително търговията (Белгия, Нидерландия и Дания имат обща граница с Германия).

Източник: По данни на Евростат.

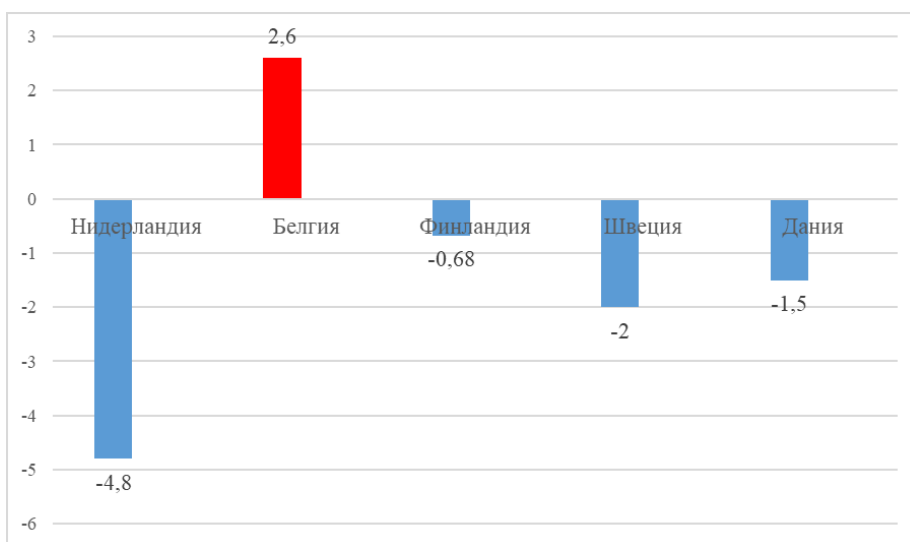
Фигура 1: Дял на стоквата търговия във Вътрешния пазар на ЕС по държави

В добавка към това тези държави се придържат като цяло към вижданията на Германия относно дълга и икономическото управление, изразени в разгара на финансовата криза от 2011 г. (Curry, Lynn, 2012). Това е от значение, защото кризисните явления във финансовата област подчертават лидерската роля на Германия на фона на относителната пасивност на наднационалните институции (Schoeller, 2019).

Всички избрани държави са в изгодната позиция на **полупериферни** страни членки, които успяват да осребрят максимално членството в ЕС. В културно отношение те са много близки – с изключение на Белгия, това са преобладаващо протестантски страни, носители на протестантската етика според разбирането на М. Вебер. Фламандците в Белгия и нидерландците са част от един и същ етнос, разделен късно по религиозен и политически признак. Шведите и датчаните са етнически и езиково близки. Минков и Хофстеде (2007) причисляват тези общества като „безродови“, т.е. слаба корупция и „правова държава“. По тяхното определение тези общества са „равновластни“ или „егалитарни“, а също така и състрадателни, което обяснява и привързаността към модела на социалната „държава на благоденствието“. Тези общи черти обясняват и доста общи политически позиции.

Отношението към интеграцията е подчертано прагматично сред шведите, датчаните и нидерландците, които оценяват високо възможностите, които предлага Вътрешният пазар. Същите не приемат интеграцията в це-

лия ѝ обхват и изключват развитието на обединението в посока „федерална свръхдържава“. Швеция, Дания и Нидерландия като нетни платци са последователни противници на увеличаването на вноските в общия бюджет на съюза. Финландия също е нетен платец в общия бюджет. До 2017 г. такава държава е и Белгия, след което позицията ѝ се променя. Като изключим нея, останалите държави имат сходни консервативни виждания по фискални въпроси и държат на външен контрол върху националните бюджети в търсене на равновесие между държавите членки на ЕС с търговски излишък и тези с търговски дефицит.

Източник: по Buchholz (2020).

Фигура 2: Нетен финансов принос в бюджета на ЕС по държави, 2020 г. (в млрд. €)

Швеция и Дания дават примери за особени позиции по интеграцията, различни от вижданията на европейския политически и чиновнически елит. Повечето политици и граждани виждат ЕС(ЕО) главно като икономическо споразумение, като „необходимо зло“ и смятат, че обединението трябва да се концентрира само върху изграждането на Вътрешния пазар и икономическо сътрудничество с останалата част от континента. Особено в Дания проведените всенародни допитвания по повод Договора от Маастрихт (1992 г.) или участието в еврозоната (2000 г.) са знакови прояви на разминаване между „европейски елит“ и „популисти“. Заедно със запазения национален контрол върху границите и отхвърлянето на европейското гражданство,

те подчертават предпочитанията към концепцията „Меню Европа“ (участие по избор в интеграционните начинания).

Добрите стопанските позиции и съответните интереси на Швеция, Дания и Финландия в ЕС са сходни, но по други важни въпроси съществуват големи различия – Финландия например дълго време води за политика на „нулева имиграция“ и запазва твърда позиции в разгара на „бежанската криза“ от 2015 г. В това отношение политиката на Швеция е напълно противоположна. До бежанската криза от 2015 г. Дания също дълго време не ограничава приема на имигранти. След 2015 г. обаче антиимигрантски настроения засилват в страната без друго осезаемите евроскептични настроения и те добиват вече траен политически израз. Това важи и за Нидерландия, и за Белгия. Същата и без друго е етнически и културно разделена страна, с трудно поддържано формално единство от валонци и фламандци.

Резултати и прочит

Резултатите за периода 2000 – 2021 г., показани в следващите таблици, установяват следното:

Населението на разглежданите 5 държави показват устойчив слаб ръст между 6 и 15%. От общите данни не става ясно какъв дял от този ръст се пада на нетната имиграция, но най-ниските показатели са във Финландия, около 30 000 души годишно, а за Швеция усреднено надхвърлят 100 000. Имиграцията има пряка връзка с качеството на живот, което е сред най-високите в света, като единствено Белгия има осезаемо по-слаби позиции. Тя бележи и леко отстъпление за периода, докато Дания и Финландия бележат напредък. При Нидерландия и Швеция общият показател е противоречив, но остава висок. Като цяло колебанията са в тесни граници. Качеството на живот, в т.ч. измерено чрез субективното усещане за щастие, остава висок, като еднозначен е напредъкът при Дания и Финландия. Впрочем безработицата във Финландия, въпреки положителното развитие, остава под приетия за здравословен таван от 6%. Най-слаби резултати в сравнение с другите за периода показва Белгия. Отстъплението от началните позиции е осезаемо.

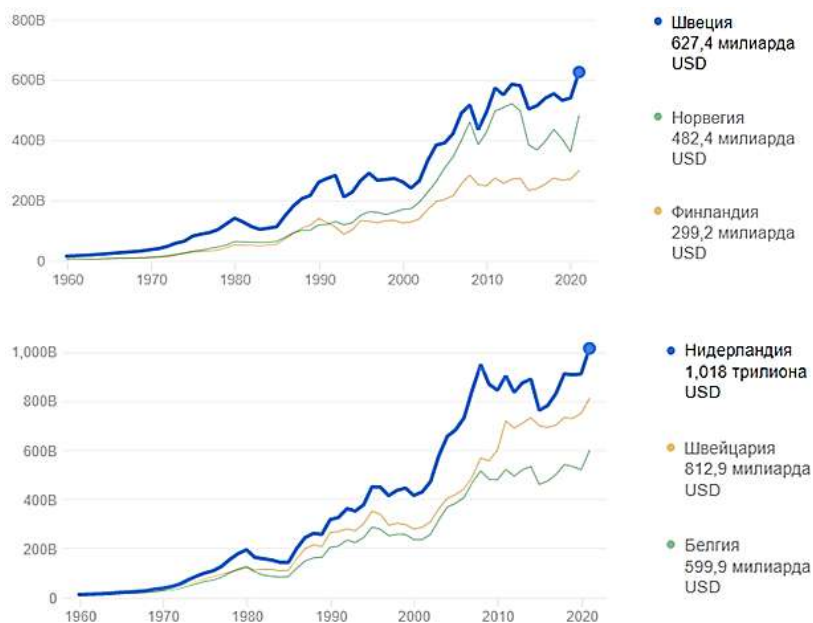
Таблица 1: Сравнителни социални показатели за периода 2000 – 2021 г.

	Население	ИЧР, място	Безработица	Коефициент Джини 2003 – 2018	Щастие	Качество на живот към 2021
Нидерландия	16 - 17,6*	6 - 10	2,7 - 3,8	30 - 29	7 - 5	3
Швеция	9 - 10,5	2 - 7	5,5 - 8,7	25,3 - 29,3	4 - 7	13
Белгия	10,3 - 11,6	7 - 13	6,6 - 6,4	28 - 27	16 - 20	26
Дания	5,3 - 5,9	11 - 6	6,6 - 6,4	25,6 - 27,7	6 - 2	2
Финландия	5,2 - 5,5	15 - 11	11 - 7,5	27,7 =	13 - 1	4

* С червен цвят е отбелязано подобряване на показателя, със син – влошаване. В сиво са страните от еврозоната

Източник: Собствена разработка по данни от Macrotrends (2023a), World Bank (2023a), World Population Review (2023).

При икономическите показатели движението на БВП за периода показва практически пълен синхрон, като в Нидерландия и Швеция колебанията са малко по-резки.

Източник: World bank

Фигура 3: Движение на БВП на групата държави

Увеличаването на показателя БВП на човек (покупателна способност) е практически еднакво – около два пъти. Корекцията с инфлацията също не променя нищо – показателят за цялата група страни е много нисък – средно 2% годишно при повечето, 1,5% за Швеция и Дания. Търговският баланс е положителен – устойчив ръст за Нидерландия и Дания, колеблив ръст при Белгия и Швеция и устойчив спад при Финландия. В съчетание с това платежният баланс дава предимство на Дания – устойчиво подобряване през периода. Колеблив, но постоянно положителен е при Дания и Швеция, колеблив, в т.ч. отрицателен – при Финландия. Най-зле се справя Белгия – с резки колебания към отрицателна стойност. Относителната слабост на страната се подкрепя от данните за държавния външен дълг, отнесен към БВП. При Белгия той е трайно висок, с около 80% над разрешения от Маастрихтските критерии за финансова дисциплина. В края на изследвания период Финландия надхвърля този показател с 20%, докато при останалите три страни този показател се подобрява и затвърждава репутацията им на финансово дисциплинирани. Швеция и Дания при това формално не са задължени да се придържат към Маастрихтските критерии. Впрочем случаят с Белгия потвърждава наблюденията, че суверенните държави в еврозоната емитират дълг във валута (евро), върху която нямат контрол (De Grauwe, 2021).

Таблица 2: Сравнителни социални показатели за периода 2000 – 2021 г.

	БВП/човек/ППС в \$	Инфлация	Търг. баланс, млрд. \$	Плат. баланс, млрд. €	Д. дълг, % от БВП
Нидерландия	33 528 – 63 767 (x 1,9)	0 – 4, средно 2	27 – 112 ръст	7,2 – 9,9 колебания	73 – 52
Швеция	29 393 – 59 324 (x 2)	-0.5 – 3.5, средно 1.5	13 – 30 (колебания около 20)	11,7 – 4,1 колебания	51 – 40
Белгия	29 110 – 59 931 (x 2)	0 – 4, средно 2	6,8 - 8 (колебания около 8)	11,6 – 10,2 – 2 колебания	110 – 108
Дания	33 713 – 64 651 (x 1,9)	0 – 3.5, средно 1.5	11 – 26.6, ръст	2 – 33 ръст	52 – 42
Финландия	27 735 – 55 006 (x 2)	0 – 4, средно 2	11,5 – 0 спад	12 – 6 – 2 колебания	55 – 72

Източник: Собствена разработка, по данни от МВФ, Macrotrends (2023b), Trading economics (2023a), Trading economics (2023b), World Bank (2023b).

Заклучение

Сумирайки резултатите от социалните и икономическите показатели, установяваме следното: За целия изследван период най-безспорен е напредъкът на Дания. Нидерландия, която в началото е в малко по-лоши позиции от Швеция, успява като цяло да я изпревари. Последната успява да остане в малко по-добро положение от Финландия, що се отнася до икономическите показатели и губи състезанието при общите социални показатели. И при двете групи показатели най-зле се представя Белгия. Като цяло, при всички тези размествания, разглежданите държави остават в групата на високо развитите държави, както в ЕС, така и в света като цяло.

Важният извод е: **Членството в еврозоната НЕ се отразява на тези колебания.** Неучастието в нея не попречва на успешното развитие на Дания и Швеция, нито помага на Белгия да се представи по-добре в изследвания период. Независимо от него всички държави от групата поддържат висока ценова стабилност. То не показва измеримо влияние върху повишаването (или снижаването) на икономическата стабилност и растежа – важните предимства, подлежащи на измерване и изтъкнати от официалната позиция, изразена в страницата на Европейския съюз.

Използвана литература

- Минков, М. (2007). Защо сме различни, „Класика и стил“, София. (Minkov, M., 2007, Zasto sme razlichni, „Klasika I stil“, Sofia).
- Официален уебсайт на Европейския съюз, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_bg
- Buchholz, K. (2020). EU Budget, Which Countries are EU Contributors and Beneficiaries?, available at: <https://www.statista.com/chart/18794/net-contributors-to-eu-budget/>
- Curry, A., Lynn, M. (2012). The Future of the Eurozone, The Futures Company.
- De Grauwe, P. (2012). The fragility of the Eurozone: Has it disappeared?, Journal of International Money and Finance, DOI:10.1016/j.jimonfin.2021.102546
- Klein, C. (2022). The Eurozone and the Theory of Optimum Currency Areas, Lycée Hubert Clément Esch/Alzette.
- Macrotrends. (2023a). Belgium Unemployment Rate 1991 – 2023, available at: <https://www.macrotrends.net/countries/BEL/belgium/unemployment-rate>
- Macrotrends. (2023b). Belgium Trade Balance 1970 – 2023, available at: <https://www.macrotrends.net/countries/BEL/belgium/trade-balance-deficit>
- Maslow, A. (1954). Motivation and Personality, Harpers.
- Mundell, R. A. (1961). A Theory of Optimum Currency Areas, American Economic Review.

- Nagy, C., Siljak, D. (2021). Does Monetary Union Membership Affect Convergence in the European Union?, Danube, № 1, DOI:10.2478/danb-2021-0010
- Schoeller, M. (2019). Leadership in the Eurozone: The Role of Germany and EU Institutions. Palgrave Macmillan.
- Schilirò, D. (2016). Rules, Imbalances and Growth in the Eurozone, available at: https://www.researchgate.net/publication/318990524_Rules_Imbalances_and_Growth_in_the_Eurozone
- Trading economics. (2023a). Belgium – Balance of payments, capital account, available at: <https://tradingeconomics.com/belgium/balance-of-payments-capital-account-eurostat-data.html>
- Trading economics. (2023b). Belgium Government Debt to GDP available at: <https://tradingeconomics.com/belgium/government-debt-to-gdp>
- World Bank. (2023a). GINI Index for Denmark [SIPOVGINIDNK], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; available at: <https://fred.stlouisfed.org/series/SIPOVGINIDNK>, March 30, 2023.
- World Bank. (2023b). GDP per capita, PPP (current international \$) – Belgium, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?locations=BE>
- World Population Review (2023). Happiest Countries in the World 2023, available at: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/happiest-countries-in-the-world>

***

MEASURING THE BENEFITS OF EURO AREA MEMBERSHIP

Assoc. Prof. Georgi Chankov, DSc
Department of International Relations
Faculty of International Economy and Politics
University of National and World Economy
e-mail: chankov_g@umwe.bg

Abstract

Membership in the euro area should bring advantages to member states. These can only be proven in a comparison between countries on both sides of the “currency border”. The Netherlands, Sweden, Belfia, Denmark and Finland are selected as highly developed welfare states with similar social and economic characteristics. The

combination of sociological and economic indicators should overcome the limitations of the technocratic approach. Data from the selected broad set of socio-economic indicators over a sufficiently long period of time, including a period of crisis and recovery, provides a good enough empirical basis for analysis. Tracking these indicators over the period from 2000 to 2021 does nothing to prove the advantages of euro area membership.

Keywords: euro area, advantages, indicators, comparison

JEL: F15